

Genom fyra socknar

*Dräng-Kalles vandring
från Fjällboberg till Alanäset*

Göran Normann

Av Göran Normann har tidigare utgivits

Alanäs i orostider, 2011

Denna berättelse baseras i huvudsak på intervjuer utförda under några år på 2010-talet. Många har därför bidragit till mitt underlag. Jag är skyldig alla dessa ett varmt och innerligt tack. Ett särskilt tack går dock till min fru Gunnel som tålmodigt läst och korrigerat i mitt manus.

De flesta personer som nämns i boken har en motsvarighet i verkligheten, dock har jag tagit mig vissa friheter när jag tecknat dem. Några karaktärer är helt fiktiva.

Ett kortfattat utdrag ur berättelsen ingår i Bernhard Nordh-sällskapets årsskrift 2017.

Boken kan beställas via e-post: goran.normann@norecon.se
eller på telefon 070-773 67 61

© Göran Normann 2017

Omslagsfotot av Dräng-Kalle är tillhandahållet
av dennes sonson Karl-Anders Johansson
Grafisk form och tryck: Författares Bokmaskin
Stockholm 2017

ISBN 978-91-639-3729-3

EN VÅRDAG bestämmer sig Kalle och Aina för att gå upp till Kroksjö och Fjällboberg för att hälsa på en del folk. De har hört om en man därifrån som skulle ha en koppling till Sven Duva, som i skolan beskrivits som en hjälte. De har fått läsa om hur han kämpade mot ryssarna vid en bro i Finland. Spännande om han ska ha bott här i närheten.

– Vi måste försöka få reda på lite mer om detta, säger Kalle en dag. Vem kan det vara som ibland förväxlas med Sven Duva?

– Jo, men vi kan väl gå dit, det är ju inte så långt. Även Aina är nyfiken.

När de sedan gör slag i saken har snön smält undan, lite ligger dock kvar på skuggiga platser. Men det är lätt att gå, de håller då och då varandras händer, en kyss blir det också titt som tätt. De känner sig lyckliga.

Framme i Kroksjö öppnar sig landskapet, de ser några gårdar, inte många, som ligger i en sluttning uppåt. Korna hålls ännu inne i fjösen, växtligheten måste få ta sig lite bättre innan de får komma ut. En man arbetar i ett potatisland, de går fram och hälsar, prisar det vackra vädret. Björkarnas knoppar har börjat svälla men ännu kommer det att dröja innan löven spricker ut. Men mannen, med spaden i jorden, börjar i stället med dyster min tala om den kyliga våren, han muttrar att det är knappt tjälen har gått ur marken här inne i byn. Mycket blir fördröjt i arbetet med jorden.

– Det är ännu sämre i Fjällboberg, där är det närmre fjällen och ännu senare.

– Det är dit vi är på väg, det sägs att Sven Duva ska ha bott där, det gör oss nyfikna. Vet du om det är riktigt?

Det är Aina som skyndat sig att ta till orda, hon vill inte passivt finna sig i att bara manfolket pratar. Jo, det är sant, svarar mannen, men egentligen hette karln Zacharias, han är död sedan många år. Ni vet nog att han var med i kriget mot ryssarna i början av 1800-talet. Men sen kom han till Sverige och lär under många år ha fört ett ganska stökigt liv innan han kom hit till bygden. Uppe i Fjällboberg bor en sonson till honom, han kan nog berätta en del för er.

– Vad heter han?

– Ferdinand, i efternamn Bång.

– Då ska vi leta rätt på honom.

Så går de vidare i uppförslutet, passerar några gårdar och kommer genom ett skogsparti, går över en bäck där de dricker av det friska vattnet. Så öppnar sig landskapet igen, lite åker, några hus. De möter snart en kvinna som pekar mot ett ställe längre upp i backen, där skulle Ferdinand bo. När de fortsätter framåt ser de en serie snöklädda fjällträda fram över skogsbältet, troligen ligger det utsträckta myrmarker där ovanför.

Turen är på deras sida denna dag. När de knackat på, öppnas dörren av en man i medellängd med yvigt hår och ett kraftigt skägg. Han är klädd i en rödrutig skjorta och en svart skinnväst. Det väderbitna ansiktet har vänliga ögon, han ber dem stiga in, men att akta huvudena, det är lågt i porten.

Efter några hälsningsfraser är det återigen Aina som börjar samtalet.

– Jaså, du är hemma idag.

– Jajamen, det är ju söndag, då må man få vila lite.

– Visst är du Ferdinand Bång?

– Jo, så är det. Kan jag hjälpa till med nåt?

– Hoppas det, du vet, vi är nerifrån Lövnäs och har hört om den här byn och att Sven Duva ska ha bott här. Hur är det med det, är det sant?

– Det är nog min farfar man tänker på, men han var ju inte identisk med Sven Duva, även om man ofta blandat ihop dem. Kom, vi sätter oss utanför en stund, solen värmer så skönt idag.

Så tar de plats på en grovhuggen bänk framför det låga huset, där den omålade, timrade väggen har en patina som antyder att det nog har stått där i många år. Härifrån har de en bra utsikt över byn och några av dess hus. Marken sluttar utför, en björkrast står i gräset med lutat huvud och lyssnar. Hoppar strax fram och drar upp en stor mask, den blir nog mat åt dess ungar som hoppar omkring i närheten. Det rinner vatten i en fåra, några barn har byggt en fördämning som de efter hand behöver förstärka, snart är det mycket vatten i dammen. De går upp en bit efter fåran med strilande vatten och lägger i barkbitar som följer med strömmen ner till dammen. Och sedan upp igen, de ser ut att ha roligt, skrattar förtjust när deras båtar kör på grund eller krockar. Så kommer en lite större pojke, börjar retas lite innan han med en dragning av foten förstör dammen. Dammybyggarna springer gråtande därifrån. Ferdinand reser sig och går fram, tar pojken i örat och grälar på honom. Så ursäktar han sig inför sina gäster, sätter sig, och fortsätter.

– Men farfar var faktiskt med i finska kriget.

– I skolan har vi talat lite om honom, fröken har läst en berättelse om hur han kämpade, säger Aina som ännu inte riktigt kan hålla isär de två gestalterna.

– Man påstår att Runeberg hade farfar som förebild när han skrev om Sven Duva.

– Han beskrevs ju, säger Kalle, som en verklig hjälte som stoppade en massa ryssar när de skulle över en bro.

– Det är nog mycket överdrift i det där, menar Ferdinand lite blygsamt.

Men Kalle undrar varför han vill tona ner, han borde väl i stället lyfta fram och känna stolthet? Hans farfar hade ju genom sammanblandningen blivit berömd och omtalad i hela

Norden. Detta kommenterar sonsonen med att hans pappa berättat att farfarn inte gillade att Sven Duva beskrevs som lite dum i huvudet. Men det hade också framskyntat att han ändå var mycket stolt över sin egen insats där vid bron.

Nu hör de ljud som närmar sig, det gnisslar och skramlar, så ser de en vagn lastad med en stor kista passera förbi. Den är dragen av en oxe, bredvid går en man och en kvinna, på lasset sitter två barn. Ferdinand reser sig och höjer en arm till hälsning, men sällskapet passerar förbi. Det var Jonas och hans familj, de har bestämt sig för att emigrera, nu ska de först ta sig till Stalon uppe vid sjöändan, där slår de följe med andra som också ska till Nordamerika.

– Dom besökte mig igår och tog avsked. Nästan allt har de sålt, oxen och vagnen har dom lånat.

– Men herre min gud, det är ju så långt att fara, hur vet dom att det är bättre i Amerika?

– Dom har fått brev från några som redan dragit iväg.

– Ja, men ändå, och så måste dom ta sig över fjällen, det är ju besvärligt och farligt. Och med barna, suckar Aina.

– Men dom ser väl ingen annan råd och så är dom ju flera som hjälps åt på resan.

– Vart går dom när dom passerat fjällkedjan?

– Dom tar sig fram till kusten där en båt ska ta dom åt söder till ett större fartyg i Trondheim.

– Det där känns då som ett äventyr med stora risker. Ger man sig ut på nåt sånt måste man verkligen ha haft det be-
drövligt här.

Ferdinand bekräftar att man i byn haft svårt att få maten att räcka till under hela året, frosten är så besvärlig, den tar skördarna, det är för fuktigt i marken. Många har svultit, flera äldre och barn har dött av undernäring. Därför är det inte så konstigt att många vill emigrera, han har själv övervägt det, men det har ännu inte blivit av. Det var inte längesen han kom till Fjällboberg med sin mamma Maria och hennes man Johan

från Dalasjö. Hans rätta pappa, en son till Zacharias, bodde här i byn, han kallades Janne Bång.

– Det finns faktiskt några som gått söderut i stället för att emigrera, så gjorde nyligen några av mina kusiner, två pojkar och deras syster. Dom hade hört att det fanns bra med jobb nere i Jämtland.

– Vet du hur det gått för dom?

– Näe, vi har ingen kontakt, egentligen aldrig haft. Deras mamma Laura flyttade tidigt härifrån med sin familj, då var jag bara sex år. Jag hoppas det gick bra för kusinerna, dom hade flera barn med sig på flyttningen.

– Dom kanske hör av sig snart, säger Kalle lågt, kanske han menar att trösta lite.

– Själv blev jag kvar här i trakten, min mamma hade bara en kort relation med pappa.

– Jag och Kalle vill också flytta härifrån, säger Aina, men vi vet inte riktigt vart, inte till Amerika i alla fall, det känns alldeles för farligt.

Aina och Kalle drar sig hemåt, njuter av den ljusa vårkvällen. Nu är det lite svalare, kalldimmor höjer sig ut över Krok-sjön. De följer lätt stigen ner mot Lövnäs, går och småpratar.

– Du Kalle, hörde du? Där nere i Jämtland finns tydligen gott om jobb i skogen. Du kunde kanske få arbete där?

– Hm...

– Jag kunde till att börja med vara piga nånstans.

– Va fint att du tänker så. Men kan vi lämna föräldrarna? Pappa talar om att flytta med hela familjen upp till hit i närheten. Hur skulle det gå utan mig?

– Men du måste tänka på oss Kalle, vi är ju vuxna nu och måste bygga vår egen framtid. Jag vill att vi flyttar, våra föräldrar kan ta vara på sig själva. Dom får väl ta hjälp av våra syskon.